

Jaarverslag 2022

Stichting Marke Vragender Veen

Jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

	Hoofdstuk	Blz
	Voorwoord	3
1	Inleiding	4
2	Organisatie SMVV	7
3	Uitgevoerde activiteiten en projecten	10
4	Eigendomsverhouding	18
5	Vriendenclub	19
6	Toekomst	20

Stichting Marke Vragender Veen
Pastoor Scheepersstraat 39
7134 RB Vragender

Telefoon: 06-20298077
Website: www.vragenderveen.nl
E-mail: info@vragenderveen.nl

Voorwoord

Beste mensen het jaar 2022 is weer voorbij en we denken met een beetje treurnis terug aan het afgelopen jaar.

Het was een slecht jaar voor ons Hoogveengebied, de laagste waterstand ooit werd midden in de zomer gemeten.

Dit is natuurlijk slecht voor de groei van het veenpakket, wij waren zo mooi op weg door te laten zien hoe goed het allemaal ging.

Droogte is een natuurlijk verschijnsel en daar kan niemand wat aan doen, maar er gloort hoop als ik dit voorwoord schrijf is de waterstand op een maximale hoogte gekomen.

En alle kikkerpoelen zijn weer voorzien het nodige water zodat de troosteloze aanblik van vorig jaar snel doet vergeten.

Wij hebben weer een jaar achter de rug waar we met veel voldoening op terug kijken, de vele vrijwilligers die ons bijstaan hebben weer een geweldige indruk achter gelaten.

Ook het gerealiseerde schoolplein dat een ware metamorfose heeft ondergaan, door een natuurlijke weergave te zijn geworden van alles wat groeit en bloeit, en dit werd door vele vrijwilligers en ouders ondersteund.

De excursies zijn later begonnen als normaal omdat de Kraanvogel het broedseizoen verlengde waarschijnlijk door predatie zijn de eerste nesten verongelukt.

Iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan onze stichting in het afgelopen jaar zeggen wij oprechte dank.

HACM Krabben

Voorzitter SMVV

1. INLEIDING

De Stichting Marke Vragender Veen is de oudste agrarische natuurbeschermingsorganisatie van Nederland, met als bindende factor het “Vragenderveen”. Het veen is onze basis. Het Vragenderveen is een restant van een moerasgebied dat zich over een groot deel van de Achterhoek en het aangrenzende Duitsland uitstrekt. Het is een prachtig hoogveenengebied, dat onderdeel uitmaakt van het Korenburgerveencomplex tussen Winterswijk en Lichtenvoorde, drie kilometer van het kerkdorp Vragender. Dit veengebied herbergt een groot aantal beschermde planten en dieren. Zelfs op internationaal niveau wordt de waarde van het veen benadrukt. Het gebied valt onder de Natura 2000 regelgeving

De Stichting hecht grote waarde aan de instandhouding van het prachtige veengebied in een passende omgeving. In dit veen is actief hoogveen aanwezig. Werd in 2010 nog maar op één plek het hoogveen-veenmos aangetroffen (de indicatorsoort voor levend hoogveen). Uit de kartering van 2019 blijkt dat het oppervlak aan actief hoogveen is verdubbeld ten opzichte van de vorige kartering in 2013. De herstelwerkzaamheden werpen hun vruchten af en zullen hopelijk ertoe leiden dat in de toekomst nog meer hoogveen zich zal herstellen.

Dit jaar hebben we 7 jonge kraanvogels mogen begroeten, van vier ouderlijke paartjes. De populatie kraanvogels in het Korenburgerveen groeit gestaag.

Vanuit de SMVV wordt uitvoering gegeven aan een nieuw beheersplan voor de bufferzone, waarin gestreefd wordt naar meer variatie en een bloemrijker geheel. Om dit te bereiken wordt op bepaalde percelen na verwijdering en afvoer van het eigen maaisel, maaisel van nabije bloemrijke percelen verspreid. Dit vanuit de hoop dat er op deze wijze meer zaad van bloemrijke soorten in de bodem komen. Naar de toekomst zal dit de biotoop voor de vlinders ten goede komen.

De Stichting is trots op de natuurontwikkeling in het veengebied en de bufferzone en wil dit ook graag laten zien. Daartoe worden jaarlijks vele excursies georganiseerd en zijn er wandelpaden aangelegd. Meer informatie hierover is te vinden op onze website www.vragenderveen.nl en actueel nieuws en achtergrondinformatie is te vinden op onze facebookpagina <https://nl-nl.facebook.com/Vragenderveen/>. Door de coronapandemie zijn er dit jaar minder excursies gehouden.

Bij het onderhoud van het veengebied en de bufferzone wordt sinds de winter 2016/2017 gebruik gemaakt van een ploeg vrijwilligers die in de winterperiode onderhoudswerkzaamheden verrichten. Deze uit een spontaan initiatief ontstane groep verricht fantastisch werk, doch ondervonden dit jaar door de coronabeperkingen hinder bij het uitvoeren van hun werkzaamheden. Pas in het najaar van 2022 konden ze activiteiten hervatten.

Naast het Vragenderveen en de bufferzone houdt de Stichting zich als terreinbeherende organisatie jaarlijks bezig met het beheren van het verschalingsgebied Pleiter, Perceel Lankveldweg (Leemkuil), percelen nabij Kamperweg ('t Kamper) en het perceel "het Grote Goor". Dit zijn allemaal gebieden die gelegen zijn in het Nationaal landschap Winterswijk.

Voor het Grote Goor is in 2021 een nieuw gebiedsvisie vastgesteld (looptijd tot 2037), waarbij onze Stichting nauw heeft samengewerkt met Natuurmonumenten). Ook heeft de

Stichting inspanningen verricht voor het betrekken van de omwonenden in het proces van de nieuwe gebiedsvisie. Daar uit voortvloeiende heeft dit jaar de SMVV de overeenkomst voor het onderhoud van het gebied voor onbepaalde tijd verlengd.

Ook de overige gebieden liggen er allemaal goed bij. Onze werkwijze met boeren die op basis van voorgeschreven beheersmaatregelen (waaronder verplichte weidegang en maaivoorschriften) de terreinen extensief beheren, werpt duidelijk vruchten af. De grasopbrengsten in deze gebieden zijn sterk afgenomen en de diversiteit neemt toe. Dit tot tevredenheid van de boeren en onze Stichting. Biodiversiteit zal voor melkveehouderijen naar verwachting de komende jaren steeds belangrijker worden (zie o.a. biodiversiteitsmonitor van Campina en het al bestaande systeem binnen “On the way to PlanetProof”). In 2022 zijn weer diverse percelen opnieuw gerasterd omdat de oude palen van ca. 20 jaar oud hun langste tijd wel hadden gehad.

Ook in 2022 is de samenwerking met de basisschool Antonius in Vragender gecontinueerd en hebben de feestelijke opening van het natuurplein gehouden. Er is sprake van een complete metamorfose van het oude schoolplein naar het nieuwe natuurplein.

Ook de jeugdactiviteiten van de Vriendenclub mogen op veel belangstelling van de jeugd rekenen. Zo werd De nacht van de Nacht op 29 oktober maar liefst door ruim 80 kinderen bezocht alsmede ca. 40 ouders, oma's en opa's voor hulp.

De Projectgroep Landschap Vragender heeft afgelopen jaar ook weer diverse projecten ter hand genomen om het landschap te verfraaien. Gezamenlijk met de Wild Beheer eenheid, zijn er weer diverse percelen ingezaaid met wildmengsel. Ook zijn er op enkele plaatsen bredere stroken gerealiseerd die hopelijk gaan zorgen voor de terugkeer van de patrijs. De oppervlakte aan ingezaaide percelen groeit gestaag. Daarnaast is de versleten brug bij het Kloosterbos vervangen door een nieuwe “circulaire” brug.

De Stichting blijft zich inzetten om het Vragenderveen en de omgeving van Vragender beleefbaar maar ook leefbaar te houden voor de plaatselijke bevolking. Wij willen daartoe een samenhangende aanpak realiseren waarin de individuele boer, de overheden, alsook de plaatselijke bevolking zich kunnen vinden. Als het best werkzame middel daartoe zien we verweving van het landschapsonderhoud met de agrarische bedrijfsvoering, op vrijwillige basis met de landbouw als ruggengraat. Een dergelijke samenhangende aanpak heeft altijd gewerkt.

Daarnaast wordt ons een belangrijke rol toegedicht bij het toekomstige beheer van het landelijk gebied, onder andere bij de omvorming van het huidige Europese landbouwbeleid. Om op een goede wijze hierop te kunnen anticiperen, hebben de zes Achterhoekse agrarische natuurverenigingen (waaronder de SMVV) hun kennis en kunde op het terrein van landschapsbeheer in 2012 officieel gebundeld in de VALA, Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek. Door deze bundeling ontstaat een partij van voldoende omvang om het agrarische landschapsbeheer in de Achterhoek goed te kunnen invullen en als aanspreekpunt voor de overheid te functioneren. In 2022 bestond de VALA 10 jaar.

Het maaien van de beekwallen is tot volle tevredenheid van het Waterschap uitgevoerd. Diverse percelen van de houtwalbeken zijn in 2022 afgezet. Het beheerscontract is in 2022 afgelopen. Hoe deze activiteiten worden voortgezet is nog onduidelijk.

Het jaar 2022 was opnieuw een warm jaar. In de winter 2021/2022 en het voorjaar is wel regen gevallen, maar daarna kwam er opnieuw een lange droge periode. Duidelijk is gebleken dat de grondwaterstand nog niet was hersteld van de eerdere droogte. Door de nieuwe droogte is de laagste grondwaterstand ooit gemeten in het Vragenderveen.. In het landschap zie je duidelijke verdroging van de natuur en de gevolgen daarvan ijlen nog jaren na. Des al niet te min herstelt de natuur zich ook wel weer wonderbaarlijk en past zij zich aan.

2. Organisatie Stichting Marke Vragender Veen

2.1. Bestuur

- de heer H.A.C.M. Krabben, voorzitter (dagelijks bestuur)
- de heer L.B.H.M. Garstenveld, vice voorzitter
- de heer J.J.W. Spijkers, secretaris (dagelijks bestuur)
- de heer B.W.J. Garstenveld, penningmeester (dagelijks bestuur)
- de heer F.A.M. Dorresteyn, lid
- de heer A.F.J. Lageschaar, lid
- mevrouw L. Mateman, lid
- de heer R.A.J.M. Tankink, administrateur

2.2. Werkgroepen

We hebben gekozen voor een werkgroepenstructuur. Er zijn in eerste instantie 3 werkgroepen ingesteld.

1. "t Veen"
samenstelling: de heer L.B.H.M. Garstenveld, voorzitter
de heer L.B.J. Mokkink, secretaris
de heer A.F.J. Lageschaar, lid
de heer J.G. van Eerden, lid

2. "de tweede tak"
samenstelling: de heer H.A.C.M. Krabben, voorzitter
de heer A.C.M. van Harxen, coördinator
de heer F.A.M. Dorresteyn, agenda-lid
de heer R.A.J.M. Tankink, financiële afwikkelingen en secretaris

Onder de werkgroep "de tweede tak", is een sub werkgroep actief; "Projectgroep Landschap Vragender" (PLV)

Samenstelling;

De heer H.J.A. Idink	voorzitter	**
De heer J.A.M. Nieuwenhuis	secretaris	
De heer A.F.M. te Brake	coördinator/projectschrijver	*
De heer C. Boschker	lid	
De heer B.W.J. Garstenveld	lid	
De heer R. Krabbenborg	lid	
De heer F. Spijkers	lid	
De heer L.B.H.M. Garstenveld	lid	

* Namens PLV in provinciale werkgroep, verantwoordelijk voor het programma en de projecten voor het Nationaal Landschap.

** Plaatsvervangend lid provinciale werkgroep.

Onder de PLV functioneert ook de werkgroep “levend landschap Vragender”.

3. "Public Relations en financiën"

Samenstelling: de heer B.W.J. Garstenveld, voorzitter financiën
Mevrouw L. Mateman secretaris
de heer D.J. Focker, lid
Mevrouw H. Scholten, lid

De heer R. Krabben is webmaster

De werkgroepen werken onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Er is een statuut, “bestuurders geven sturing” opgesteld waarin samenstelling, taken en verantwoordelijkheden van de werkgroepen zijn geregeld. Dit statuut wordt jaarlijks geactualiseerd.

2.3. Vriendenclub

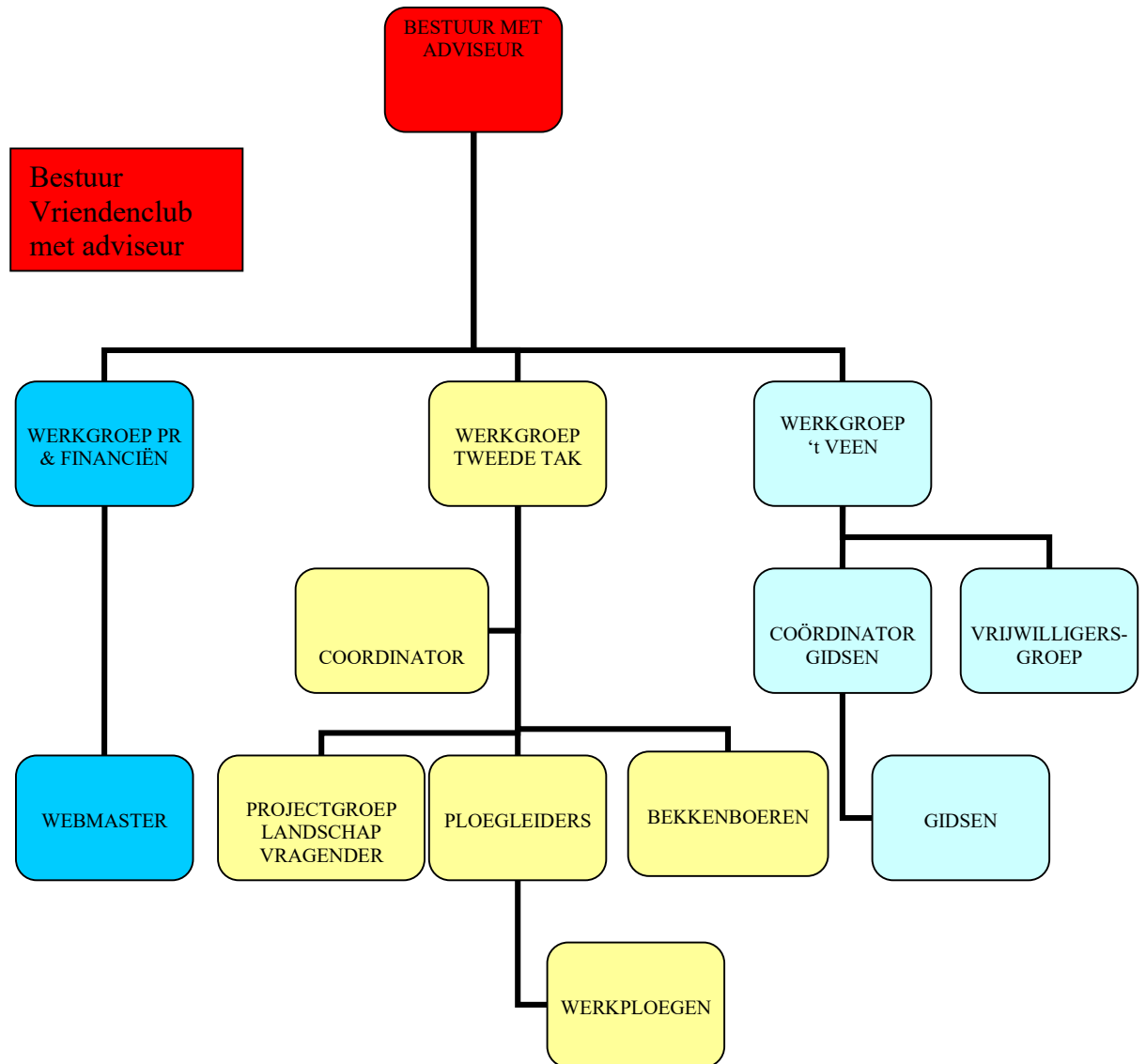
Het bestuur van de Vriendenclub Stichting Marke Vragender Veen bestaat uit:

Ing. F.A.M. Dorresteyn	(voorzitter/secretaris)
J. ter Bogt	(financieel secretaris)
F.W.I.M. Boschker	(P.R. manager)
Ing. W.B.G.M. Mulder	(adviseur)
Mevr. M. Neumann	(redacteur)

Bospaardenstaart in de bufferzone

2.4 Organogram

3. Uitgevoerde projecten en activiteiten

3.1 Werkgroep “ ’t Veen”

De Stichting Marke Vragenderveen (SMVV) houdt zich als terreinbeherende organisatie onder meer bezig met het beheren van het Vragenderveen, de Bufferzone, Verschralingsgebied Pleiter, Perceel Lankveldweg (Leemkuil), Percelen nabij Kamperweg (’t Kamper) en het Perceel "het Grote Goor". Deze beheerswerkzaamheden worden uitgevoerd door de werkgroep ’t Veen. Het doel van de beheerswerkzaamheden is “bevordering van de veengroei in het veen” en het “creëren van een zo gevarieerd mogelijke biotoop in de overige door ons beheerde gronden”. De bevordering van de veengroei wordt vooral gestimuleerd door het waterpeil in het veengebied op een gunstig niveau te houden op basis van plan ‘t Hullenaar (het aanleggen van damwanden en beperken van waterafvoer, zodat de gewenste hoge waterstand gehandhaafd kan worden).

Het bevorderen van een zo gevarieerd mogelijke biotoop in de overige gebieden wordt gerealiseerd door het verschralen van de gronden. De gronden in de Bufferzone, ’t Kamper en “het Grote Goor” worden verhuurd aan agrariërs die zich aan door ons voorgeschreven beheers voorschriften moeten houden. Op de gronden geldt een “verplichte weidegang”; voor alle gronden zijn grondgebruikers bereid gevonden ook volgend jaar weer gebruik te maken van de gronden. De algemene indruk is dat de gebieden er goed bijliggen en dat de grondgebruikers content zijn.

Voor de Bufferzone is in 2021 gestart met een nieuw beheersplan. Hierbij richten we ons o.a. op de realisatie van meer bloeiende planten/kruiden ter ondersteuning van de insecten en de vlinders. Dit is voortgezet in 2022.

Naast alle reguliere werkzaamheden willen we de volgende projecten nog nader toelichten

Afrasteringen

De afrasteringen van de diverse percelen van de SMVV die als weiland worden verhuurd aan diverse gebruikers zijn inmiddels ongeveer 20 jaar oud. Hiervoor zijn toentertijd eikenhouten

palen gebruikt. Maar ook eiken palen hebben niet het eeuwige leven en omdat de palen vrijwel allemaal aan de grond doorgerot zijn moeten ze worden vervangen. De commissie ‘t Veen is hier al een paar jaar mee bezig en in het jaar 2022 zijn de werkzaamheden voortgezet.

Bomen snoeien in bufferzone

Door de bufferzone lopen diverse wandelpaden waar veelvuldig gebruik van gemaakt wordt. Om de wandelpaden veilig te houden is veel dood hout uit de bomen gesnoeid. Ook moesten de bomen langs de toegangswegen naar het veen gesnoeid worden opdat het gebied toegankelijk blijft voor politie, brandweer en ambulance in geval van calamiteiten. Ook moest een enkele keer een grote boom omgezaagd worden omdat die in slechte conditie was.

Woensdagmorgen vrijwilligersgroep gehinderd door corona beperkingen

De SMVV heeft een enthousiaste vrijwilligersgroep van 10 personen (vitale vutters van 65 tot 80 jaar) die in de wintermaanden iedere woensdagmorgen werkzaamheden voor de SMVV verricht. Door de corona beperkingen heeft deze vrijwilligersgroep in de winter 2021/2022 nauwelijks klussen kunnen verrichten. In het najaar van 2022 hebben de vrijwilligers de werkzaamheden hervat met onderhoud van singels in de bufferzone en vrijhouden van paden die met excursies worden gelopen.

Excursies

Onder leiding van deskundige gidsen worden regelmatig excursies naar het Vragenderveen georganiseerd. Jaarlijks worden vele natuurliefhebbers door het veen geloodst.

De gidsen kunnen ook de natuurobservatiepost in hun excursies opnemen. De natuurobservatiepost is 14 meter hoog en geeft een prachtig beeld van de indeling en de uitgestrektheid van het Vragenderveen.

Mede door de coronapandemie was het aantal excursies (en ook het aantal deelnemers) in 2022 minder dan normaal.

Wederom bereikte ons dit voorjaar het verzoek vanuit Natuurmonumenten om tot nader order geen excursies te houden omdat kraanvogels aan het broeden waren; uiteraard hebben wij aan hun verzoek gehoor gegeven. Daarom hebben we in de maanden mei en juni geen excursies georganiseerd. Dit jaar zijn er door 4 paartjes kraanvogels 7 jongen grootgebracht.

Thema excursies

Ook in 2022 heeft de SMVV een aantal thema excursies gegeven; bijzondere excursies, verzorgd door ervaren gidsen, voor mensen met interesse voor flora en fauna van het Vragenderveen. Het betreft de volgende thema's: "Vroege vogels", "Planten en mossen" en "Vlinders".

Zowel deelnemers als gidsen waren dermate enthousiast dat er voor 2023 alweer datums gereserveerd zijn voor deze thema excursies.

Grote Goor

Bij de ruilverkaveling Winterswijk-West kwam een deel van het vroegere moerasgebied beschikbaar als nieuwe natuur. Onder verantwoordelijkheid van de landinrichtingscommissie is het gebied in de winter van 1999-2000 ingericht.

Het gebied is na de ruilverkaveling eigendom geworden van Natuurmonumenten en het beheer wordt sindsdien uitgevoerd door en in samenwerking met SMVV. De visie van 2000 gaf de contouren voor het beheer. Dat bestond uit een combinatie van extensieve begrazing en aanvullend maaibeheer. Extra aandacht ging uit naar het ontwikkelen van rietruigten langs sloten en struweel. Voor dat laatste zijn tegen de bosrand van 't Klooster en verspreid door het gebied clusters struiken aangeplant.

In 2016 is het beheer van het gebied geëvalueerd. Hierbij zijn de ecologische ontwikkelingen van het gebied op een rij gezet. De belangrijkste conclusie is dat het gebied zich goed ontwikkelt. Het Grote Goor herbergt enkele bijzondere soorten planten en dieren. Om de kansen nog beter te benutten zullen de komende jaren enkele accenten anders worden gezet. De Gebiedsvisie 2019-2037 beschrijft welke doelen worden nagestreefd en hoe het beheer zal worden uitgevoerd. Deze visie is in samenwerking tussen Stichting Marke Vragenderveen (SMVV) en Natuurmonumenten beheereenheid Achterhoek (NM) opgesteld.

Samen hebben de SMVV en NM de afgelopen jaren laten zien dat er een goede samenwerking mogelijk is geweest om gewenste natuurdoelen te halen in het Grote Goor. De ecologen van beide partijen zijn blij met de behaalde resultaten.

In 2021 is de overeenkomst met NM betreffende het beheer door SMVV voor onbepaalde tijd verlengd.

Gewijzigd beheer bufferzone (enkele percelen)

Om in de bufferzone meer variatie en een bloemrijker geheel te bereiken zal er de eerste jaren in een tweetal percelen nog meer/intensiever verschraling plaats moeten vinden. Dit wordt in de vorm van niet bemesten en maaien en afvoeren bereikt, maar dan intensiever dan in het verleden: minimaal 2 keer per jaar.

Daarnaast is het wenselijk dat grasland zich sneller ontwikkelt tot een “bloemrijk grasland”. Voorgesteld wordt om 1 perceel in mei-juni te maaien waarbij dit maaisel wordt afgevoerd. Vervolgens wordt er maaisel van een ander zeer bloemrijk perceel opgebracht. Op deze manier komt er op een versnelde manier, zaad van minder algemene kruiden op het perceel. Het opbrengen van maaisel afkomstig van nabijgelegen graslanden met een goed ontwikkelde flora kan worden toegepast om de soortensamenstelling te verbeteren. Bij deze maatregel worden vooral de soorten die veel zaden produceren toegevoegd aan het soortenpalet, terwijl soorten die zich vooral vegetatief voortplanten op deze manier niet worden meegenomen. Het heeft de sterke voorkeur om zaden van wilde planten uit de eigen omgeving te betrekken.

3.2. Werkgroep “de tweede tak”

Van uit de SMVV is in 2001 de werkgroep genaamd de Tweede Tak opgericht, die zich inzet voor het natuurbehoud in Vragender. Het bestuur adviseert belanghebbenden graag over de mogelijkheden van subsidie voor projecten die te maken hebben met het versterken van het landschap en het behoud van cultuurhistorisch erfgoed in de breedste zin van het woord. Eventuele onderhoudswerkzaamheden kunnen we in overleg laten uitvoeren. M.n. agrariërs en ook vrijwilligers zetten zich in om beheer te plegen in de natuur, voor de agrariër betekent dit een aanvulling op het inkomen en voor de vrijwilliger een zinvolle bijdrage aan de kwaliteit van zijn of haar leefomgeving.

Voorbeelden van werkzaamheden die in de loop der jaren zijn uitgevoerd:

- Ecologisch bermbeheer Vragender en Zwolle (ca. 12 ha aan bermen)
- Beheer van de natuursloten in opdracht van het waterschap
- Afzetten houtwalbeken van het waterschap.
- Ecologisch beheer fietspaden
- Onderhoud zandwegen
- Werkzaamheden Zwarte cros
- Achterstallig onderhoud landschapselementen
- Aanleg nieuwe landschapselementen
- Advies aan eigenaren t.b.v. onderhoud en aanvraag subsidie via collectieven

Het bestuur van de Tweede Tak heeft gedurende het jaar 3 maal vergaderd en was ook aanwezig tijdens het overleg met de Bekkenboeren. Het overleg met de Bemboeren heeft niet plaats gevonden doordat de opdracht het ecologisch bermbeheer in 2001 beëindigd is.

De PLV

Een sub-werkgroep van de Tweede Tak is de PLV (project landschap Vragender). Deze werkgroep met een eigen voorzitter en secretaris informeert regelmatig het bestuur van de Tweede Tak. Leden van de Tweede Tak zijn ook een aantal keren aanwezig bij een vergadering. De uitvoering van projecten ontstaan uit deze sub-werkgroep, gebeurt door de Tweede Tak en/of met eventuele inzet van vrijwilligers. In 2022 zijn er drie vergaderingen geweest.

Naast het reguliere onderhoud aan de wandelpaden, is de werkgroep nieuwe projecten gaan ontwikkelen. Dit betreft o.a. de herinrichting terrein Jacobskapel, vervanging brug in Kloosterbos (is in 2022 afgerond), een ruimere opzet van het patrijzen project waarbij onrendabele hoekjes en stroken grond wordt ingezaaid met wildmengsels (gezamenlijk met de Wild beheer eenheid).

De VALA

De Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA) is begin 2012 opgericht als samenwerkingsverband tussen de zes agrarische natuurverenigingen in d Achterhoek. Sinds 2015 is de VALA ook een gecertificeerd agrarisch collectief dat de regeling Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) uitvoert. De leden van het collectief zijn alle deelnemers aan de ANLb-regeling. In 2022 bestond de VALA 10 jaar en dat is gevierd met allerlei activiteiten op de vereniging nog meer onder de aandacht te brengen. Door de SMVV was in dit kader een wandeltocht voorbereid, maar deze is helaas geannuleerd door te weinig aanmeldingen.

VALA richt zich op het behoud en ontwikkeling van het Achterhoekse cultuurlandschap door het realiseren van meer biodiversiteit in dit gebied. De VALA streeft naar het verbeteren van de kwaliteit en het vergroten van leefgebieden voor plant en dieren. Hierbij is er ook aandacht voor het verbeteren van bodem- en waterkwaliteit. Door agrariërs, bewoners en overige gebruikers van het landelijk gebied juist te informeren, probeert de VALA deze groepen enthousiast te maken om maatregelen te treffen die bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit. Dat gebeurt onder andere door de uitvoering van de ANLb-regeling en door het initiëren en uitvoeren van passende projecten. Afgevaardigden van de zes Achterhoekse agrarische natuurverenigingen en het Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk vormen het bestuur samen met een onafhankelijk voorzitter.

Vanaf 2016 is een gebiedsaanvraag gedaan, op basis waarop de projecten subsidie verkrijgen (zgn. beheersovereenkomsten voor percelen of landschapselementen). Voorwaarde blijft in alle gevallen dat het perceel/element begrensd moet zijn als agrarisch leefgebied in het provinciale Natuurbeheerplan.

De projecten in ons werkgebied worden uitgevoerd door de deelnemers zelf, danwel worden de werkzaamheden uitbesteed aan de tweede tak. Deze beheersovereenkomsten hebben een looptijd van 6 jaar en lopen dus in 2022 ten einde. Als deze overeenkomsten niet worden verlengd heeft dit gevolgen voor de financiering van het onderhoud. Dit betreft ondermeer de houtwalbeken (zie hieronder).

Beek begeleidende singels

Voor het Waterschap Rijn & IJssel beheren we het handmatige maaionderhoud van de vier watergangen met de beekbegeleidende beplanting. Het waterschap was en is zeer positief over de resultaten. Ook uit monitoring blijkt dat we goed scoren op landschapsbeheer.

Ecologisch gezien is een begroeiing het meest waardevol als er zoveel mogelijk variatie is; oude bomen naast uitlopende stobben, een goed ontwikkelde boom, struik- en kruidlaag. Onderzoek toont aan dat er veel bijzondere flora en fauna in de struik- en kruidlagen van de houtsingels is ontstaan. We werken aan een vitale landbouw die vervlochten is met het cultuurhistorisch landschap met bijbehorende natuurwaarden. Hierbij houden wij, ook nauwlettend de natuurbelangen in de gaten. Zo nodig helpen wij de natuur een handje. Bijvoorbeeld door aanleg van een poel voor de kamsalamander vlak bij de Weijenborgerbeek.

Grauwe Klauwier

Voor de uitvoering is er wel blijvend voldoende mankracht nodig om deze fysiek zware klus te kunnen blijven uitvoeren. Hierin is voor de korte termijn voorzien.

Afzetten houtwalbeken

Vanaf 2016 is voor het onderhoud van de houtwalbeken een beheersovereenkomst, die geldt voor een periode van 6 jaar. De totale oppervlakte in het werkgebied van Vragender is vastgesteld op 2.07 hectare. De houtwalopstanden zijn verdeeld in 16 deelelementen en gecodeerd op veldkaarten. Ieder zaagseizoen wordt door de coördinator in overleg met de zaagploegleider een deel afgezet. Toekomstbomen of beeldbepalende soorten worden door de coördinator aangemerkt als blijvend landschapselement.

In 2022 is er hout afgezet in alle elementen die nog niet onderhouden waren conform de beheersovereenkomst van 2016. Dit was nodig omdat de beheersovereenkomst eind 2022 afliep. De houtwalbeken komen niet meer in aanmerking voor een nieuw beheerscontract omdat de eigenaar Waterschap Rijn en IJssel is. Waterschappen komen niet meer in aanmerking voor beheersvergoedingen conform de ANLb regelgeving. Het waterschap zal hier nieuwe financiering voor moeten vinden. Het gevolg kan wel eens zijn dat er in 2023 geen houtwalbeken worden afgezet.

Aanplant terrein feestfabriek Zwarte cross

In maart 2018 hebben we tijdens de boomfeestdag op het feestterrein van de zwarte cros bomen en struiken aangeplant in opdracht van de gemeente. Helaas door de extreem droge zomer hebben we de aanplant in december 2018 moeten herhalen. Afgelopen februari 2019 zijn er veel bomen en struiken opnieuw vervangen, helaas nogmaals door de extreme droogte en regelmatig watergeven zijn deze niet aangeslagen. Ditzelfde verhaal geldt ook voor 2020.

In de winter van 2021/2022 is er opnieuw aangeplant in opdracht van de Gemeente. Door extra maatregelen om verdroging te voorkomen, hopen we nu dat het nu wel een succes wordt.

Daarnaast zijn er weer diverse werkzaamheden rondom de Zwarte Cross gedaan (o.a. kleppelen alle aanliggende bermen en sloten en scheven zandwegen).

Onderhoud zandwegen in opdracht van gemeente Oost-Gelre

Afgelopen seizoen heeft de Tweede Tak in opdracht van de gemeente Oost-Gelre opnieuw onderhouds- werkzaamheden uitgevoerd aan de zandwegen in Vragender/Zwolle. Dit tot volle tevredenheid van de gemeente.

Bestrijding Amerikaanse vogelkers

Via de VALA is er budget beschikbaar voor het bestrijden van deze invasieve soort, dit geldt voor landschapselementen die binnen het VALA domein vallen. Het werk wordt uitgevoerd door de tweede tak. Monitoring is noodzakelijk om te kijken of het resultaat goed is. Deze werkzaamheden zijn thans grotendeels afgerond.

3.3 Werkgroep “Public relations en financiën”

Informatiecentrum

Door het opheffen van de coronamaatregelen is het informatiecentrum weer veelvuldig open geweest.

Antoniusschool

Sinds 2008 bestaat het een samenwerking met de basisschool Antonius in Vragender op gebied van natuureducatie. Dit vindt plaats onder de naam “van Vaenekwaker tot Vaenewaker”. De leerlingen starten met natuuronderwijs in groep 1 als “Vaenekwaker” om in groep 8 als “Vaenewaker” de basisschool te verlaten. Het natuuronderwijs vindt metname plaats in de bufferzone van het Vragenderveen en deels in het Vragenderveen. Voorbeelden zijn; excursies, natuurdagen en opdrachten onder begeleiding van gidsen. Op deze wijze

hopen wij dat de kinderen de waarde gaan inzien van ons unieke natuurgebied en zich in de toekomst verantwoordelijk voelen voor het behoud ervan.

Ook in 2022 is groep 8 van de Antoniuschool door onze voorzitter gepromoveerd tot Vaenewaker.

Natuurplein

Vanuit de school bestond al enige tijd de wens om een groen schoolplein te realiseren. Na een geruime tijd van plannen maken, is eind 2020 een aanvang gemaakt voor een nieuw natuurplein. Uitgangspunten hierbij zijn (1) een duurzaam en groener plein met minder verharding dan nu en (2) meer groen.

Met hulp van enkele bedrijven en vele vrijwilligers, ouders en leerkrachten is er veel werk verzet en ondanks de coronabeperkingen zijn de werkzaamheden op tijd afgerond. Op 8 juli is het nieuwe natuurplein feestelijk geopend, waarbij er ook veel aandacht was voor de rol van de SMVV. Voor meer info https://www.facebook.com/p/Natuurplein-Antoniusschool-Vragender-100029237647748/?locale=nl_NL.

10-jarig bestaan VALA

Dit jaar bestaat de VALA 10 jaar. In het kader van dit jubileum zou er een wandeltocht worden gehouden door het gebied van de SMVV. Helaas waren er te weinig aanmeldingen om deze tocht te kunnen laten doorgaan.

Vrijwilligersavond

Gelukkig kon deze activiteit na de coronajaren wel weer doorgang vinden. Op 22 september is de avond gehouden. Als gastspreker was Robert Ketelaar van Natuurmonumenten uitgenodigd. Het was een gezellige avond. Helaas bleef de opkomst wat achter vergeleken met de laatste avond in 2019.

Kerstpakketten.

Elk jaar zorgt de werkgroep PR dat alle vrijwilligers worden bedankt met een kerstpakket. Ook dit jaar zijn er goed gevulde pakketten de deur uit gegaan.

Donaties

Dit jaar hebben we van de personeelsvereniging van Probroed & Sloots een mooie donatie mogen ontvangen. Om onze dankbaarheid hiervoor te tonen, is de personeelsvereniging uitgenodigd voor een excursie in ons mooie Veen.

4. Eigendomsverhouding

In totaal heeft de stichting de beschikking over 113.22.36 ha grond.

Hiervan is in eigendom:

37.63.70 ha veengronden

46.07.60 ha reservaatgronden

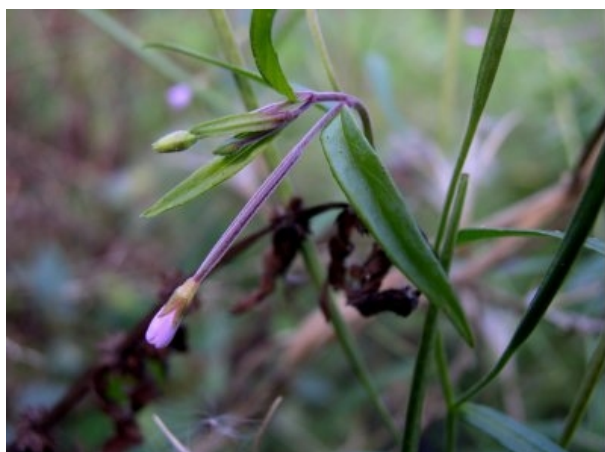
In beheer is;

10.78.16 ha veengronden

18.82.90 ha “Grote Goor”

Nog te realiseren afrondingsaankopen:

Vragenderveen	10.78.16
Bufferzone	<u>02.57.35</u>
Totaal	<u>13.35.51 ha</u>

Moerasbasterdwederik

Bergliade

5. Vriendenclub

De Stichting Marke Vragender Veen (SMVV) is een agrarische terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie, met als bindende factor het Vragenderveen. Een particulier initiatief als dit, verdient een brede maatschappelijke steun, ook in financieel opzicht. Daarvoor is de vriendenclub opgericht. Het doel van de vriendenclub is het bieden van mentale, structurele en financiële steun aan de SMVV en het kweken van draagvlak voor haar werkzaamheden. Deze vriendenclub bestaat uit mensen die zich betrokken voelen bij het Vragenderveen en het werk van de Stichting in het bijzonder.

Donateurs

De Vriendenclub van de Stichting Marke Vragender Veen heeft in 2017 de historische mijlpaal van 600 donateurs gepasseerd. Het aantal is nog steeds groeiende en verheugend is ook het feit dat er steeds meer jeugdleden zijn. Om de betrokkenheid van de donateurs te behouden, organiseert de Vriendenclub jaarlijks voor hen een excursie door het bijzondere veen. Daarnaast ontvangen de vrienden twee keer per jaar een nieuwsbrief.

Voor de jeugdleden worden minimaal twee activiteiten per jaar georganiseerd. Eén van deze activiteiten was De Nacht van de Nacht op 29 oktober. Hieraan namen ruim 80 kinderen deel en nog eens ca. 40 ouders, oma's en opa's om te helpen. De kinderen konden ervaren hoe de nacht in het natuurgebied is, inclusief diverse dierengeluiden. Het geheel werd afgesloten bij de picknick plaats met broodbakken op het kampvuur.

Natuurwerkdag

Jaarlijks doet de Vriendenclub mee aan de landelijke natuurwerkdag. In 2022 kon deze na de coronajaren weer worden gehouden. In het eerste weekend van november is een geslaagde natuurwerkdag gehouden.

ANBI-status

Sinds 1 januari 2013 hebben de Stichting Marke Vragender Veen en de Vriendenclub de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling). Dat houdt in dat de schenker van geld aan de Vriendenclub dat bedrag als aftrekpost bij de belastingaangifte mag opvoeren. Hiermee wordt het voordeliger om Vriend van de Stichting Marke Vragender Veen te zijn. Donateurs betalen minimaal € 16,00 per jaar. Ook kan men “donateur voor het leven” worden en een donateurschap voor bedrijven en instellingen voor een periode van 20 jaar, af te kopen met een eenmalig bedrag € 250,00.

6. Toekomst

De Stichting zal zich ook de komende jaren blijven inzetten om het Vragenderveen en de omgeving van Vragender beleefbaar maar ook leefbaar te houden voor de plaatselijke bevolking. Beleefbaar zal zich uiten in het verstrekken van informatie via de website en informatievoorziening via Facebook, het aanbieden van excursies, de natuurobservatiepost bij het Vragenderveen, de permanente expositieruimte en de realisatie van wandelpaden. Beleefbaar is echter alleen mogelijk als het ook leefbaar blijft voor de bevolking. De Stichting zal daarom doorgaan met de samenwerking met de basisschool. Ook zal zij doorgaan met aanleg/onderhoud van landschapselementen en zich blijven inzetten om meer werkzaamheden in het kader agrarisch natuurbeheer te realiseren of als intermediair hierbij te fungeren.

Daarnaast zal de Stichting zich coöperatief blijven opstellen ten aanzien van ontwikkelingen die zich voordoen in het gebiedsbeleid, vooral op het vlak van integraal landschapsonderhoud. Vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid wil de Stichting binnen haar werkgebied zich inzetten om een duurzame landbouw te realiseren die in evenwicht verkeert met de belangen van landschap en natuur. Op dit gebied zijn de komende jaren veranderingen te verwachten a.g.v. wijzigingen in het subsidiebeleid en de wens van overheden voor meer samenwerking tussen de agrarische natuurverenigingen in de Achterhoek. Met de deelname van de Stichting in de VALA is een eerste stap gezet om hier op en juiste wijze te anticiperen. Ook zal natuurbeheer steeds belangrijker worden voor melkveehouderijen. Boeren die zich bezighouden met natuurbeheer krijgen bij Campina extra kwaliteitspunten die leiden tot een hogere melkprijs.

De ontwikkelingen ten aanzien van de stikstofdepositie zullen de komende jaren een grootte impact hebben op de boeren. Hoewel in de depositiemodellen ons gebied gekenmerkt wordt door een hoge depositie, blijft de natuur zich goed ontwikkelen. Dat roept de vraag op of er niet veel breder naar de ontwikkelingen van een natuurgebied moet worden gekeken dan de huidige focus op de stikstofdepositie. Wij hopen in ieder geval een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied waarbij voor ons de daadwerkelijk ontwikkeling van het gebied de belangrijkste grondslag is voor het gevoerde beleid.

Door tijdig te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen hoopt de Stichting goed voorbereid te zijn op de toekomst.